

Wijziging van de Wegenverkeerswet 1994 in verband met het verbeteren van de aanpak van het rijden onder invloed van drugs

MEMORIE VAN TOELICHTING

1. Inleiding

Dit wetsvoorstel heeft tot doel de aanpak van het rijden onder invloed van drugs te verbeteren. Wetenschappelijk onderzoek heeft aangetoond dat bepaalde drugs de rijvaardigheid in meer of mindere mate negatief beïnvloeden. Onderzoek uit de midden jaren tachtig van de vorige eeuw heeft uitgewezen dat in Rotterdamse ziekenhuizen 5% van de gewonde bestuurders drugs had gebruikt. Bij later onderzoek in het politiedistrict Tilburg bleek bijna 20% van de gewonde autobestuurders positief bevonden op het gebruik van drugs¹. Om dit aantal te verminderen is het van belang dat politie en justitie het gebruik van drugs in het verkeer adequaat aanpakken en dat zij daartoe een toereikend instrumentarium voorhanden hebben. Om dat te bewerkstelligen introduceert het wetsvoorstel een tweetal instrumenten. In de eerste plaats voorziet het wetsvoorstel erin dat in de Wegenverkeerswet 1994 aan de opsporingsambtenaren, bedoeld in de artikelen 141 en 142 van het Wetboek van Strafvordering, de bevoegdheid wordt toegekend om bestuurders die onder invloed van drugs zijn, te dwingen mee te werken aan het afnemen van speeksel door middel van een zogenaamde speekseltester. De speekseltester zal alleen worden ingezet als voorselectiemiddel, als bewijsmiddel blijft gelden het afnemen van bloed. Omdat de huidige generatie speekseltesters niet alle drugs (bijvoorbeeld GHB) — en ook niet het gebruik van geneesmiddelen — kan meten, regelt het wetsvoorstel dat voor de drugs, waarvan het gebruik niet met behulp van de speekseltester kan worden vastgesteld, en voor de geneesmiddelen de huidige wijze waarop voldoende verdenking wordt verkregen dat de bestuurder onder invloed is van die stoffen, in de Wegenverkeerswet 1994 wordt vastgelegd. Het betreft hier de verplichting om mee te werken aan een onderzoek van de psychomotorische functies en de oog- en spraakfuncties. De achtergrond en inhoud van deze wijzigingen worden in paragraaf 4.2 verder uiteengezet. In de tweede plaats voorziet het wetsvoorstel erin dat in de Wegenverkeerswet 1994, naar analogie van de strafbaarstelling van het rijden onder invloed van alcohol, een afzonderlijke strafbaarstelling voor het rijden onder invloed van drugs wordt opgenomen. Op dit moment is het rijden onder invloed van drugs op basis van de vangnetbepaling van artikel 8, eerste lid, van de Wegenverkeerswet 1994 strafbaar. Voor het rijden onder invloed van geneesmiddelen wordt in dit wetsvoorstel geen afzonderlijk verbod voorgesteld. Voor de motivering daarvoor en voor meer informatie over de afzonderlijke strafbaarstelling voor het rijden onder invloed van drugs wordt verwezen naar paragraaf 4.1.

Een betere aanpak van drugs in het verkeer is een onderwerp dat al geruime tijd de gemoederen bezig houdt. Sinds 2000 dringt de Tweede Kamer aan op passende maatregelen tegen drugsgebruik in het verkeer. In de motie Eurlings van 30 november 2000², die de Tweede Kamer op 5 december 2000 heeft aangenomen, is tot uitdrukking gebracht dat het huidige artikel 8, eerste lid, van de Wegenverkeerswet 1994, voor zover het betrekking heeft op het verbod op het gebruik van drugs in het verkeer, niet voldoende soelaas biedt. In deze motie werd de regering dan ook uitgenodigd te regelen dat het rijden onder invloed van drugs expliciet wordt verboden. Om uitvoering te kunnen geven aan deze motie was het wachten op een geschikte tester met behulp waarvan kan worden vastgesteld dat een bestuurder onder invloed van drugs aan het verkeer heeft deelgenomen. Het resultaat van een pilot, die de politie van 24 oktober 2008 tot 24 januari 2009 heeft gehouden, is dat er een speekseltester beschikbaar is om als voorlopig selectiemiddel te kunnen worden ingezet voor het vaststellen van het gebruik van drugs. In onze brief van 1 september 2009 aan de voorzitter van de Tweede Kamer³ hebben we dan ook een wetsvoorstel aangekondigd waarin

¹ Zie factsheet van het SWOV (Stichting Wetenschappelijk Onderzoek Verkeersveiligheid), Leidschendam, september 2009; over het aantal doden als gevolg van drugsgebruik zijn, voor zover bekend is, geen cijfers voorhanden.

² Kamerstukken II 2000/01, 26 115, nr. 17.

³ Kamerstukken II 2008/09, 29 398, nr. 172.

in de Wegenverkeerswet 1994 de speekseltester zal worden geïntroduceerd om drugs in het verkeer steviger te kunnen bestrijden. Dit wetsvoorstel is daar het uitvloeisel van en vormt feitelijk een voortzetting van het concept-wetsvoorstel dat onze voorgangers in 2003 te ruste hebben gelegd⁴. Dat wetsvoorstel beoogde de aanpak van het rijden onder invloed van drugs en geneesmiddelen te verbeteren ten opzichte van de huidige situatie door aan te sluiten bij de systematiek die geldt ten aanzien van het rijden onder invloed van alcohol. In dat wetsvoorstel was als voorselectiemiddel de urinetest en als bewijsmiddel het bloedonderzoek aangewezen. De — tijdens de adviesronde over het concept-wetsvoorstel geuite — bezwaren tegen de aanwijzing van de urinetest hebben uiteindelijk in 2003 tot de gezamenlijke beslissing geleid dat met het verder in procedure brengen van het wetsvoorstel zou worden gewacht tot het moment waarop er een adequater selectiemiddel dan de urinetest, te weten de speekseltester, beschikbaar zou zijn. Zoals hiervoor is aangegeven, is deze speekseltester nu beschikbaar voor het testen van het gebruik van een aantal drugs en is met dit wetsvoorstel het concept-wetsvoorstel, dat onze voorgangers in 2003 te ruste hebben gelegd, weer ter hand genomen en aangepast aan de nieuwe ontwikkelingen. Bij het opstellen van dit wetsvoorstel is zoveel mogelijk rekening gehouden met de adviezen die destijds over het vorige conceptwetsvoorstel zijn uitgebracht.

Over de inhoud van de nieuwe instrumenten waarin dit wetsvoorstel voorziet, wordt in paragraaf 4 nadere uitleg gegeven. Daaraan voorafgaand wordt in paragraaf 2 de achtergrond van het wetsvoorstel beschreven. In paragraaf 3 wordt vervolgens het huidige juridische kader geschetst en de huidige handhavingspraktijk. Paragraaf 5 bevat een beschrijving van de organisatorische en financiële consequenties van het wetsvoorstel. Tot slot geeft paragraaf 6, waar nodig, in aanvulling op hetgeen in de eerste vijf paragrafen is toegelicht, een toelichting op ieder artikel van het wetsvoorstel.

Tot slot is in het kader van dit wetsvoorstel gezien hoe — ter uitvoering van de door de Tweede Kamer aanvaarde motie van de leden De Rouwe, Cramer en Roefs⁵ — het rijden onder invloed van drugs onder de werking van de recidiveregeling voor ernstige verkeersdelicten te brengen. Deze actie hadden wij bij brieven van 1 september 2009⁶ en 8 december 2009⁷ aan de Tweede Kamer toegezegd.

De recidiveregeling voor ernstige verkeersdelicten is bij wet van 24 oktober 2008 tot wijziging van de Wegenverkeerswet 1994 in verband met de invoering van een recidiveregeling voor ernstige verkeersdelicten (puntenstelsel) (Stb. 2008, 433) in artikel 123b van de Wegenverkeerswet 1994 vervat. Op dit moment is de werkingssfeer van deze regeling, die met ingang van 1 januari 2011 in werking zal treden, beperkt tot alcoholgerelateerde verkeersdelicten, te weten het rijden onder invloed van alcohol, het weigeren mee te werken aan een alcoholonderzoek en het door schuld veroorzaken van een verkeersongeval met lichamelijk letsel of de dood van een ander als gevolg, waarbij de rijbewijs houder onder invloed van alcohol heeft gereden, of na het verkeersongeval heeft geweigerd mee te werken aan een alcoholonderzoek. Kern van de recidiveregeling is dat het rijbewijs van rechtswege ongeldig wordt indien de rijbewijs houder binnen vijf jaar na een eerdere onherroepelijke veroordeling opnieuw een van de hiervoor genoemde ernstige alcoholgerelateerde verkeersdelicten begaat en daarvoor onherroepelijk strafrechtelijk veroordeeld is. Betrokkene kan pas weer in het bezit van een rijbewijs komen, indien hij door het afleggen van een rijexamen opnieuw zijn geschiktheid en rijvaardigheid heeft aangetoond.

Ondanks dat we de noodzaak onderkennen dat ook herhaling van het rijden onder invloed van drugs streng wordt aangepakt en dat de drugsgelateerde delicten die onder de reikwijdte van de recidiveregeling zouden kunnen worden gebracht, dezelfde type delicten zijn als de alcoholgerelateerde delicten, die al onder de werkingssfeer van die regeling vallen, hebben we er niettemin niet voor gekozen om bij gelegenheid van dit wetsvoorstel de recidiveregeling met de drugsgelateerde delicten uit te breiden. Zoals we in onze brief van 8 december 2009 hebben aangegeven is het systeem van maatregelen en sancties die

⁴ Zie Kamerstukken II 2003/04, 29 200 XII, nr. 8, blz. 13-19.

⁵ Kamerstukken II 2007/08, 30 324, nr. 18.

⁶ Zie blz. 2 van de in noot 3 aangehaalde kamerstukken.

⁷ Zie Kamerstukken II 2009/10, 30 324, nr. 21, blz. 2 en 3.

betrekking hebben op het rijbewijs, mede door de uitbreiding van de recidiveregeling erg ingewikkeld geworden. Daarom is op ons initiatief een onderzoek gestart naar de onderlinge samenhang en samenloop van die maatregelen en sancties en de gevolgen daarvan. Op basis van de resultaten van dit onderzoek worden mogelijke oplossingsrichtingen gezien. Mede met het oog hierop geven wij er, in afwachting van de uitkomsten van dit onderzoek, de voorkeur aan pas op de plaats te maken en de reikwijdte van de recidiveregeling voor ernstige verkeersdelicten op dit moment niet verder uit te breiden.

2. Achtergrond van het wetsvoorstel

Het verkeersveiligheidsbeleid in Nederland is de afgelopen jaren redelijk succesvol gebleken. Dat komt tot uitdrukking in het aantal verkeersdoden en gewonden dat is gedaald, tot respectievelijk 791 doden en 16.700 ernstig gewonden in 2007. In 2008 is het aantal verkeersdoden met 41 verder afgenomen tot 750 en was het aantal ernstig gewonden — helaas — weer gestegen tot 17.600⁸. In 2009 is het aantal doden met nog eens 30 gedaald tot 720⁹. Als gevolg hiervan hoort Nederland bij de landen met het minste aantal verkeersdoden. Omdat iedere verkeersdode en ieder gewonde er een teveel is, wordt ernaar gestreefd het aantal dodelijke slachtoffers in het verkeer verder terug te dringen naar maximaal 580 in 2020 en 12.250 gewonden in het verkeer. Deze ambitie is neergelegd in is het Strategisch Plan Verkeersveiligheid 2008-2020¹⁰. Dit betekent een daling van het aantal doden en gewonden met ruim een kwart voor de komende tien jaar. Als alle maatregelen uit het plan worden uitgevoerd, komt zelfs een daling van het aantal verkeersdoden tot 500 in 2020 in beeld.

Een van de maatregelen om het aantal verkeersdoden en -slachtoffers de komende jaren terug te dringen, is een strengere aanpak van bestuurders van motorrijtuigen die onder invloed van drugs verkeren. Het gebruik van deze psychoactieve stoffen in het verkeer beïnvloedt het rijgedrag namelijk negatief en verhoogt daardoor de kans op betrokkenheid bij ongevallen. In nationaal en internationaal wetenschappelijk onderzoek is dat aangetoond. Met experimenteel onderzoek is de relatie tussen het gebruik van drugs en verslechtering van prestaties in het laboratorium aangetoond. Met epidemiologisch onderzoek is aangetoond dat het gebruik van drugs in de praktijk een negatief effect heeft op de verkeersveiligheid¹¹. Dit kan leiden tot een verhoogde kans op betrokkenheid bij een ongeval.

Het gelijktijdig gebruik van een drug en alcohol of een geneesmiddel of van een combinatie van drugs leidt tot een sterkere negatieve beïnvloeding van de rijvaardigheid dan het enkelvoudig gebruik van een drug, alcohol of een geneesmiddel. Experimenteel onderzoek en epidemiologisch onderzoek tonen dit aan¹².

De meest gebruikte drugs zijn cannabis (marihuana en hasj), opiaten (heroïne, morfine), cocaïne, amfetaminen, middelen die chemisch verwant zijn aan amfetaminen (zoals MDEA en MDMA) en GHB. Uit de hierboven genoemde onderzoeken is de negatieve invloed van deze stoffen op de rijvaardigheid gebleken. Op grond van het voorgaande wordt voorgesteld om voor amfetamine, metamfetamine, MDEA, MDMA, MDA, THC, cocaïne, morfine en GHB grenswaarden in een op artikel 8, vijfde lid, van de Wegenverkeerswet 1994 gebaseerde algemene maatregel van bestuur op te nemen. Met uitzondering van GHB kunnen deze stoffen door middel van een speekseltester worden aangetoond.

⁸ Zie Kerncijfers verkeersveiligheid, Rijkswaterstaat 2009 en Kamerstukken II 2009/10, 29 383, nr. 203, blz. 17.

⁹ Kamerstukken II 2009/10, 29 383, nr. 220, blz. 1.

¹⁰ Kamerstukken II 2007/08, 29 383, nr. 112.

¹¹ Zie voor meer informatie de in noot 1 aangehaalde factsheet van het SWOV.

¹² Zie voor meer informatie de in noot 1 aangehaalde factsheet van het SWOV.

3. Huidig juridisch kader en huidige handhavingspraktijk ten aanzien van de aanpak van drugs in het verkeer

3.1. Huidig juridisch kader

Kern van artikel 8 van de Wegenverkeerswet 1994 is het eerste lid. Dit artikellid stelt het besturen van een voertuig of het als bestuurder doen besturen van een voertuig strafbaar onder de voorwaarden dat:

- de betrokken persoon verkeert onder zodanige invloed van een stof, waarvan hij weet of redelijkerwijs moet weten dat het gebruik daarvan – al dan niet in combinatie met het gebruik van een andere stof – de rijvaardigheid kan verminderen;
- dat hij niet tot behoorlijk besturen in staat moet worden geacht.

Artikel 8, eerste lid, ziet zowel op het rijden onder invloed van alcohol als van andere bewustzijnsbeïnvloedende stoffen als drugs en geneesmiddelen. Artikel 8, tweede tot en met vierde lid, bevat vervolgens een specifieke regeling voor alcohol. Het geeft de grenzen aan voor het gebruik van alcohol waarboven het besturen of doen besturen van een voertuig zonder meer niet is toegestaan. Voor ervaren bestuurders ligt ingevolge artikel 8, tweede lid, de grens bij een ademalcoholgehalte dat hoger ligt dan 220 microgram alcohol per liter uitgeademde lucht of een bloedalcoholgehalte dat hoger ligt dan 0,5 promille. Voor beginnende bestuurders ligt blijkens artikel 8, derde lid, de grens bij een ademalcoholgehalte dat hoger ligt dan 88 microgram alcohol per liter uitgeademde lucht of een bloedalcoholgehalte dat hoger ligt dan 0,2 promille. Deze grens geldt ook voor de bestuurder van een motorrijtuig die zonder rijbewijs een motorrijtuig bestuurt voor het besturen waarvan een rijbewijs vereist is (zie artikel 8, vierde lid).

In artikel 8 is op dit moment geen afzonderlijke bepaling opgenomen waarin grenzen ten aanzien van het gebruik van drugs of geneesmiddelen zijn vastgelegd en waarbij overschrijding van die grenzen een strafbaar feit oplevert.

Volgens jurisprudentie van de Hoge Raad¹³ is het voor een veroordeling op grond van artikel 8, eerste lid, van de Wegenverkeerswet 1994 niet noodzakelijk dat er concreet vastgesteld is dat betrokkene niet tot behoorlijk besturen in staat moest worden geacht. Beslissend is of uit de bewijsmiddelen kan worden afgeleid dat de verdachte onder een zodanige invloed van de desbetreffende stof verkeerde dat hij niet tot behoorlijk besturen in staat moest worden geacht. Het is niet noodzakelijk dat de bestuurder daadwerkelijk het verkeer in gevaar heeft gebracht of afwijkend rijgedrag of uiterlijke kenmerken vertoonde, waaruit de conclusie kon worden getrokken dat hij niet tot besturen in staat was. Voor de vraag of artikel 8, eerste lid, is overtreden, is slechts van belang dat de betrokken bestuurder in zijn bloed een stof aanwezig heeft die de rijvaardigheid kan verminderen en vaststaat dat hij voorafgaand aan de overtreding op de hoogte was dat het gebruik van die stof de rijvaardigheid negatief kan beïnvloeden. Dat betekent dat bij hogere concentraties van drugs in het bloed het bewijs in geval van overtreding van artikel 8, eerste lid, eenvoudiger te leveren is dan bij zeer lage concentraties van drugs.

3.2. Huidige handhavingspraktijk

Bij grootschalige verkeerscontroles of in selectieve gevallen, bij afwijkend rijgedrag, zoals slingerend rijgedrag, of een verkeersongeval, wordt op dit moment primair gecontroleerd op het gebruik van alcohol en niet op het gebruik van drugs of geneesmiddelen. Slechts in het geval dat een voorlopig ademonderzoek geen verdenking oplevert van overtreding van het verbod op het rijden onder invloed van alcohol en de betrokken bestuurder wel uiterlijke kenmerken als zweten, belemmerde spraak, bloeddorlopen ogen, vertoont, wordt hij gevraagd mee te werken een aantal coördinatie- en observatietesten (bijvoorbeeld over een lijn lopen, op een been staan en ogen openhouden om te bezien of de pupilgrootte afwijkend is), tenzij op andere wijze, bijvoorbeeld uit zijn rijgedrag of de kennelijke staat waarin hij verkeert, al zonder meer duidelijk is dat hij andere stoffen dan alcohol heeft gebruikt. Indien

¹³ vgl. HR 1 juni 2004, NJ 2004, 438 en HR 21 december 2004, NJ 2005, 83.

de resultaten van deze testen niet positief zijn, vormt dit in samenhang met de uiterlijke kenmerken van de betrokken bestuurder reden om hem als verdachte aan te merken en hem mee te nemen naar het politiebureau voor bloedafname met als doel vast te stellen of hij onder invloed is van een rijgevaarlijke drug of een andere bewustzijnsbeïnvloedende stof. Op de regel dat altijd eerst op alcohol wordt gecontroleerd en daarna pas op drugs bestaat, voor zover bekend is, één uitzondering. In Twente wordt gedurende weekendnachten expliciet gecontroleerd op drugsgebruik, waarbij de politie gebruik maakt van een persoon die gespecialiseerd is in het herkennen van drugsgebruik.

4. Hoofdpijnen van het wetsvoorstel

Het wetsvoorstel beoogt, zoals in de inleiding is aangegeven, de aanpak van het rijden onder invloed van drugs te verbeteren ten opzichte van de huidige situatie en voorziet met het oog daarop in twee nieuwe instrumenten, die hierna inhoudelijk worden besproken.

4.1. Afzonderlijk verbod op het rijden onder invloed van drugs

Zoals in de inleiding is aangegeven, introduceert dit wetsvoorstel in artikel 8 van de Wegenverkeerswet 1994 een afzonderlijke strafbaarstelling voor het rijden onder invloed van drugs. In een nieuw vijfde lid van artikel 8 — dat op soortgelijke wijze is opgezet als artikel 8, tweede lid, dat ziet op het rijden onder invloed van alcohol — wordt voorgesteld dat het voor een ieder verboden is een voertuig te besturen of als bestuurder te doen besturen, als de bestuurder onder invloed is van een of meer van de bij algemene maatregel van bestuur aangewezen drugs en uit onderzoek is gebleken dat de waarden waarboven het gebruik van die drugs gevaar voor het verkeer oplevert, zijn overschreden. Van deze drugs is wetenschappelijk vastgesteld dat zij bij een groter gebruik dan de voorgeschreven waarden de rijvaardigheid kunnen verminderen. Het voordeel van deze lijst is dat voor politie en justitie zonder meer duidelijk is welke drugs de rijvaardigheid negatief kunnen beïnvloeden en boven welke waarden het gebruik van deze stoffen risico's voor de verkeersveiligheid opleveren en dus strafbaar is. Het voorgestelde artikel 8, vijfde lid, brengt met zich dat voor die drugs niet langer hoeft te worden bewezen dat betrokkene bekend kon of moest zijn met het effect van de gebruikte drug op zijn rijvaardigheid (zie paragraaf 3.1).

Tijdens het Algemeen Overleg met de Tweede Kamer op 16 december 2009¹⁴ hebben wij te kennen gegeven dat wij ter voorbereiding van dit wetsvoorstel zouden laten onderzoeken of grenswaarden voor drugsgebruik kunnen worden vastgesteld. In dat overleg hebben we tevens aangegeven dat, als uit dit onderzoek naar voren zou komen dat het niet mogelijk zou zijn om met grenswaarden voor drugsgebruik te werken, wij voornemens zouden zijn van zero tolerance voor drugs in het verkeer uit te gaan. Uit de opzet van het voorgestelde artikel 8, vijfde lid, kan de conclusie worden getrokken dat dat onderzoek positieve resultaten heeft opgeleverd en dat wij op de weg die onze voorgangers in 2003 zijn ingeslagen, voortgaan en dus bij de strafbaarstelling van het gebruik van drugs uitgaan van grenswaarden. Met het stellen van grenswaarden wordt voortgebouwd op de geldende praktijk waarbij de rechter het gebruik van drugs alleen bestraft indien uit de bewijsmiddelen, waaronder het rapport van de deskundige die de bloedanalyse heeft uitgevoerd, de relatie kan worden aangetoond tussen de concentratie van de meetbare stof van een bepaalde drug in het bloed van de bestuurder en de nadelige effecten die deze heeft op de verkeersveiligheid. De mate van het gebruik van een bepaalde drug en het effect daarvan op de verkeersveiligheid, is voor de rechter blijkens vaste jurisprudentie leidend voor het beantwoorden van de vraag of er sprake is van overtreding van artikel 8, eerste lid, van de Wegenverkeerswet 1994. Deze huidige praktijk, die ook geldt voor het gebruik van alcohol en geneesmiddelen in het verkeer, past binnen de doelstelling van artikel 2, eerste lid, van die wet en sluit aan bij de achterliggende reden voor strafbaarstelling van het gebruik van drugs in het verkeer, te weten het bevorderen van de verkeersveiligheid.

¹⁴ Kamerstukken II 2009/10, 29 398, nr. 203, blz. 21, 29 en 30.

In januari 2010 is een adviescommissie samengesteld, bestaande uit acht deskundigen uit Nederland, België en Duitsland op het onderzoeksgebied van rijden onder invloed, met het doel de vraag te beantwoorden of het mogelijk is om grenswaarden voor drugs vast te stellen en zo ja, om consensus te bereiken over een lijst met drugs en grenswaarden waarboven de rijvaardigheid negatief beïnvloed wordt. Door de adviescommissie zijn algemene uitgangspunten vastgesteld voor het bepalen van de grenswaarden, is per groep drugs gediscussieerd over welke drugs op de lijst zouden moeten worden opgenomen en zijn mogelijke bronnen voor het vaststellen van grenswaarden voor drugs bestudeerd. Binnen de adviescommissie is consensus bereikt over grenswaarden voor amfetamine, metamfetamine, MDEA, MDMA, MDA, THC, cocaïne, morfine en GHB. De onderbouwing van deze grenswaarden is vastgelegd in het Advies grenswaarden voor drugs¹⁵ dat als bijlage bij dit wetsvoorstel is gevoegd.

De adviescommissie stelt voor dat in geval van de drugs "amfetamine, metamfetamine, cocaïne, MDMA, MDEA en MDA" de meetbare stof "amfetamine, metamfetamine, cocaïne, MDMA, MDEA respectievelijk MDA" in het bloed van de bestuurder niet hoger mag zijn dan 50 microgram per liter bloed. Indien deze amfetamineachtige middelen in combinatie zijn gebruikt, mag het totale gehalte in het bloed van de bestuurder van de bij de middelen vermelde meetbare stoffen, niet hoger zijn dan 50 microgram per liter bloed. Verder adviseert deze commissie dat in geval van cannabis de meetbare stof tetrahydrocannabinol niet hoger mag zijn hoger dan 3,0 microgram per liter bloed, dat in geval van heroïne en morfine de meetbare stof morfine niet hoger mag zijn dan 20 microgram per liter bloed en dat in geval van GHB, gamma butyrolacton, 1,4-butaandiol de meetbare stof GHB niet hoger mag zijn dan 10 microgram per liter bloed.

De grenswaarde is een wettelijk vastgelegde concentratie van de meetbare stof. Indien bij een bloedonderzoek wordt vastgesteld dat een bestuurder een hogere concentratie van de meetbare stof in zijn bloed heeft dan de vermelde grenswaarde is het bewijs geleverd voor overtreding van artikel 8, vijfde lid. De grenswaarde is zodanig vastgesteld dat wanneer in het bloed een hogere concentratie van de meetbare stof wordt aangetroffen dan die grenswaarde, er sprake is van recent gebruik en een reële beïnvloeding van de betrokken bestuurder als gevolg waarvan zijn rijvaardigheid kan verminderen.

De grenswaarden zijn vastgesteld aan de hand van de volgende criteria:

- het antwoord op de vraag of het gebruik van de drug kan leiden tot een verhoogde kans op betrokkenheid bij een ongeval (ongeacht eventueel gelijktijdig gebruik van alcohol of een andere drug of een rijgevaarlijk geneesmiddel), en
- de ervaringen die de afgelopen jaren in de praktijk opgedaan zijn met het rijden onder invloed van drugs, met andere woorden de correlatie tussen de uiterlijke kenmerken die de politie bij staandhouding van mogelijke overtreders van artikel 8, eerste lid, waarneemt, en de uitslagen van de uitgevoerde analyses van hun bloed of
- de ervaringen die in proefopstellingen opgedaan zijn, met andere woorden de correlatie tussen het uitvoeren van psychomotorische testen door proefpersonen en de uitslagen van de uitgevoerde analyses van hun bloed.

Wij zullen bevorderen dat het advies van de hiervoor genoemde adviescommissie in de op artikel 8, vijfde lid, gebaseerde algemene maatregel van bestuur, die in ontwerp ingevolge artikel 2b, tweede lid, van de Wegenverkeerswet 1994 aan de Tweede Kamer en de Eerste Kamer zal worden voorgelegd, zal worden verwerkt. Dat betekent dat de door deze commissie voorgestelde en hiervoor genoemde grenswaarden in die algemene maatregel van bestuur zullen worden vastgelegd. Daarin zullen slechts voor die drugs grenswaarden opgenomen worden die het Nederlands Forensisch Instituut tijdens de bloedanalyses die het de afgelopen jaren heeft verricht, heeft gedetecteerd. Alleen voor die drugs heeft de eerder genoemde adviescommissie op basis van wetenschappelijk onderzoek de grenswaarden vastgesteld. Mocht het Nederlands Forensisch Instituut in de toekomst tijdens een bloedanalyse op het gebruik van een andere drug dan de aangewezen drugs stuiten, dan zal voor deze drug de grenswaarde bij algemene maatregel van bestuur worden vastgesteld.

¹⁵ Advies grenswaarden voor drugs in het kader van de voorgenomen wetswijziging van de Wegenverkeerswet 1994 van maart 2010.

Voor het rijden onder invloed van die drug blijft het huidige artikel 8, eerste lid, van de Wegenverkeerswet 1994 als vangnet gelden. Het onder invloed rijden van die drug kan dus — overeenkomstig de huidige situatie — , totdat de algemene maatregel van bestuur met de grenswaarde voor die drug is aangevuld, met behulp van dat artikellid strafrechtelijk worden aangepakt.

Artikel 8, eerste lid, blijft eveneens van toepassing op het rijden onder invloed van geneesmiddelen. In het in paragraaf 1 genoemde conceptwetsvoorstel, dat in 2003 te ruste was gelegd, was voor een aantal geneesmiddelen nog voorzien in een afzonderlijke strafbaarstelling zoals in dit wetsvoorstel voor de veel voorkomende drugs het geval is. Overschrijding van de bij die geneesmiddelen vermelde grenswaarden leverde een strafbaar feit op. In dit wetsvoorstel hebben we ervoor gekozen af te zien van een afzonderlijke strafbaarstelling voor het rijden onder invloed van geneesmiddelen en besloten voor de strafrechtelijke aanpak van deze middelen het huidige artikel 8, eerste lid, van de Wegenverkeerswet 1994 in stand te laten. De argumenten daarvoor zijn dat, anders dan in geval van drugs, nog voor te weinig geneesmiddelen grenswaarden kunnen worden vastgesteld, en dat de invloed van het gebruik van een geneesmiddel op de verkeersveiligheid teveel afhankelijk is van persoonlijke factoren, zoals het onderliggende ziektebeeld van betrokkene en de duur van het gebruik van het geneesmiddel. Deze factoren zijn lastig in eenduidige grenswaarden te vertalen.

In het voorgestelde artikel 8, vijfde lid, is, anders dan ten aanzien van het rijden onder invloed van alcohol, geen onderscheid gemaakt tussen ervaren en beginnende bestuurders. Beginnende bestuurders zijn ingevolge artikel 8, derde lid, bij een lagere limiet strafbaar dan de ervaren bestuurders ingevolge artikel 8, tweede lid. Beginnende bestuurders zijn al strafbaar bij 88 microgram alcohol per liter uitgeademde lucht of een bloedalcoholgehalte dat hoger ligt dan 0,2 promille, terwijl voor ervaren bestuurders de grens ligt bij meer dan 220 microgram alcohol per liter uitgeademde lucht of een bloedalcoholgehalte dat hoger ligt dan 0,5 promille. Reden voor het maken van dit onderscheid was destijds dat uit nationaal en internationaal onderzoek was gebleken dat bestuurders die kort hun rijbewijs hebben, relatief vaak betrokken zijn bij verkeersongevallen. Op zich geldt dit eveneens ten aanzien van beginnende bestuurders, die met drugs aan het verkeer deelnemen. Niettemin is er in dit wetsvoorstel niet voor gekozen om de grenswaarden voor beginnende bestuurders op een lager niveau te stellen dan voor ervaren bestuurders. De grenswaarden zullen namelijk op een dusdanig laag niveau gesteld worden dat het niet gerechtvaardigd is voor beginnende bestuurders nog lagere grenswaarden te stellen. Indien wel daartoe zou worden overgegaan, zou het verband niet kunnen worden aangetoond tussen het gebruik van de drug en het nadelige effect daarvan op de verkeersveiligheid, hetgeen strijd zou opleveren met de doelstelling van de Wegenverkeerswet 1994, zoals verwoord in artikel 2 van die wet.

4.2. Verplichte medewerking aan het verrichten van een onderzoek van speeksel of een onderzoek van de psychomotorische functies en de oog- en spraakfuncties

Teneinde tegen het gebruik van drugs in het verkeer strenger en gemakkelijker te kunnen optreden legt dit wetsvoorstel aan een ieder, die een voertuig bestuurt of als bestuurder doet besturen, de verplichting op om op eerste vordering van een opsporingsambtenaar als bedoeld in de artikelen 141 en 142 van het Wetboek van Strafvordering, mee te werken aan het afnemen van speeksel door middel van een speekseltester. Daarin voorziet het voorgestelde artikel 160, vijfde lid, onder c, van de Wegenverkeerswet 1994. Zoals in paragraaf 1 uiteengezet is, zal de speekseltester alleen worden ingezet als voorselectiemiddel. Deze tester is namelijk nog niet geschikt om als bewijsmiddel te fungeren, omdat de tester niet exact kan aangegeven hoeveel van welke drug de bestuurder heeft gebruikt. Als bewijsmiddel blijft daarom het bloedonderzoek gelden. De verplichting om bloed af te staan ten behoeve van dat onderzoek is geregeld in het huidige artikel 163, zesde lid, van de Wegenverkeerswet 1994.

Omdat de huidige generatie speekseltesters verder niet het gebruik van alle drugs kan meten, voorziet het wetsvoorstel tevens in de verplichting om mee te werken aan een onderzoek van de psychomotorische functies en de oog- en spraakfuncties voor het

vaststellen van het gebruik van die drugs waarvan het gebruik niet met behulp van de speekseltester kan worden aangetoond. Het gaat hier bijvoorbeeld om het bepalen van iemands reactiesnelheid en evenwichtsfuncties, een onderzoek van de grootte van de pupil en de reflex van de pupil op licht. Dit onderzoek wordt nu al verricht om de verdenking van overtreding van het verbod op het rijden onder invloed van drugs, bedoeld in artikel 8, eerste lid, van de Wegenverkeerswet, te doen ontstaan. Het voorgestelde artikel 160, vijfde lid, onder a, van de Wegenverkeerswet 1994 bevat de verplichting tot het meewerken aan dit onderzoek. Dat artikelonderdeel regelt tevens dat dit onderzoek ook als voorlopig selectiemiddel zal worden ingezet voor het vaststellen van het gebruik van geneesmiddelen en dat een bestuurder verplicht is aan dit onderzoek op eerste vordering mee te werken. Dat is van belang omdat ook het gebruik van rijgevaarlijke geneesmiddelen in het verkeer een verkeersveiligheidsprobleem vormt¹⁶.

Het afgelopen decennium is vooral in internationaal verband veel onderzoek gedaan naar een geschikte speekseltester. Nadat in juli 2006 uit de resultaten van het Europese Road Side test Assessment (Rosita)-onderzoek kon worden geconcludeerd dat geen enkele van de onderzochte tests betrouwbaar genoeg was om te worden gebruikt¹⁷, is in Europees verband in oktober 2006 het zogenaamde DRUID (DRiving Under the Influence of Drugs, alcohol and medicines)-onderzoek gestart. In dit onderzoek worden alle beschikbare drugstesters, ook testers die sinds het Rosita-onderzoek op de markt zijn gekomen, geëvalueerd en beoordeeld op hun betrouwbaarheid en hun praktische bruikbaarheid. De resultaten van dit onderzoek worden op 15 oktober 2010 verwacht. In aanvulling daarop heeft de politie van 24 oktober 2008 tot 24 januari 2009 vier geselecteerde testers op hun praktische bruikbaarheid voor de opsporingsambtenaar beoordeeld en op hun geschiktheid als voorlopig selectiemiddel. Dit laatste is beoordeeld aan de hand van de vergelijking van de resultaten van de analyses van de speekselmonsters met die van de bloedmonsters. In een aantal regio's heeft de politie gedurende drie maanden automobilisten, die verdacht werden van drugsgebruik, gevraagd om, na het afronden van de bloedproef, op vrijwillige basis speeksel te laten afnemen met behulp van de geselecteerde speekseltesters. In de eerder aangehaalde brief van 1 september 2009 hebben we aangegeven dat de pilot het positieve resultaat heeft opgeleverd dat de speekseltester geschikt bevonden is om als voorlopig selectiemiddel te kunnen worden ingezet voor het vaststellen van het gebruik van drugs. Aan de hand van de voorlopige resultaten, die van het DRUID-onderzoek beschikbaar zijn, kan worden vastgesteld dat er speekseltesters zijn die aan de technische eisen en betrouwbaarheidseisen voldoen waaraan de speekseltester die als voorlopig selectiemiddel zal worden ingezet, dient te voldoen. Er zal worden gekozen voor die speekseltesters die die drugs detecteert die in Nederland het meest worden gebruikt, waaronder cannabis, en die blijkens de rechtspraak bij verkeerscontroles het meest in het bloed worden aangetroffen.

Net zoals bij het rijden onder invloed van alcohol stelt het wetsvoorstel voor het onderzoek op het gebruik van drugs — en ook van geneesmiddelen — in twee fasen te laten plaatsvinden. De eerste fase is de fase waarin tijdens een voorlopig onderzoek wordt bepaald of op de bestuurder een redelijk vermoeden van schuld aan overtreding van het voorgestelde verbod op het rijden onder invloed van drugs rust. Dit voorlopig onderzoek bestaat uit het afnemen van speeksel door middel van de speekseltester. Het onderzoek van het speeksel is te vergelijken met het voorlopig onderzoek van uitgeademde lucht bij een alcoholonderzoek. Indien de uitslag van de speekseltester positief is, kan de betrokken bestuurder als verdachte worden aangemerkt en worden meegenomen naar het politiebureau alwaar volgens de bestaande regels een bloedonderzoek kan worden verricht. Reeds naar huidig recht is het bloedonderzoek het geëigende middel om bewijs van overtreding van artikel 8, eerste lid, van de Wegenverkeerswet 1994 te verkrijgen, indien het vermoeden bestaat dat sprake is van het gebruik van een andere stof dan alcoholhoudende drank. Het Nederlands Forensisch Instituut zal, evenals nu het geval is, vervolgens het bloedmonster analyseren en van de resultaten van de analyse verslag uitbrengen aan de politie.

¹⁶ Zie voor meer informatie de in noot 1 aangehaalde factsheet van het SWOV.

¹⁷ Het volledige onderzoeksrapport is te vinden op de internet site: www.rosita.org.

Indien de uitslag van de speekseltester negatief is, en het rijgedrag en/of de uiterlijke kenmerken van de bestuurder¹⁸ wel aanleiding geven om te veronderstellen dat betrokkene onder invloed is van een psychotrope stof (een andere drug dan de speekseltester kan meten of een geneesmiddel), zal de betrokken bestuurder gevraagd worden mee te werken aan een onderzoek van de psychomotorische functies en de oog- en spraakfuncties, tenzij op basis van zijn rijgedrag of zijn uiterlijke kenmerken zonder meer aannemelijk is dat hij onder invloed van een psychotrope stof moet zijn. Indien de resultaten van dit onderzoek negatief zijn, kan betrokkene als verdachte worden aangemerkt en worden meegenomen naar het politiebureau voor een bloedproef.

4.3. Handhaving van het verbod

Zoals in paragraaf 3.2 is beschreven, controleert de politie momenteel over het algemeen niet in eerste instantie op het rijden onder invloed van drugs, maar eerst op het rijden onder invloed van alcohol. Als daarvoor door middel van een voorlopig ademonderzoek geen verdenking kan doen ontstaan en de bestuurder zich zodanig gedraagt of dusdanige uiterlijke kenmerken vertoont dat het vermoeden bestaat dat mogelijk andere stoffen dan alcohol zijn gebruikt, stapt de politie over op controle naar drugs- of medicijngebruik. De introductie van de speekseltester als voorselectiemiddel maakt het voor de politie eenvoudiger om op het rijden onder invloed van drugs te controleren. Alhoewel niet de verwachting bestaat dat dit tot gevolg zal hebben dat de huidige handhavingspraktijk van de politie drastisch zal veranderen, ligt het wel in de rede en is het ook belangrijk met het oog op de bestrijding van het rijden onder invloed van drugs dat de politie in de toekomst, naar analogie van de in paragraaf 3.2 weergegeven situatie in Twente waarin in de weekendnachten expliciet gecontroleerd wordt op drugsgebruik, steekproefsgewijs controleert op het rijden onder invloed van drugs op bepaalde routes waarvan bekend is dat daar veel drugsgebruikers rijden of in de buurt van bepaalde uitgaansgelegenheden waarvan bekend is dat daar drugs worden gebruikt.

5. Financiële en organisatorische consequenties

Op zich breidt dit wetsvoorstel de politietaak niet uit. Immers, artikel 8, eerste lid, van de Wegenverkeerswet 1994 geeft de politie nu al de bevoegdheid om op te treden in geval van rijden onder invloed van drugs. De wijziging die in artikel 8, vijfde lid, wordt voorgesteld, houdt niet meer in dan het opsommen van bepaalde drugs die als rijgevaarlijk zijn te beschouwen en het in een algemene maatregel van bestuur vaststellen van de grenswaarden voor het gebruik daarvan waarboven het besturen of doen besturen van een voertuig niet is toegestaan. Het vorenstaande neemt niet weg dat door de introductie van de speekseltester het voor de politie gemakkelijker wordt om het verbod op het gebruik van drugs in het verkeer te handhaven en vaker op te treden tegen drugsgebruikers in het verkeer. Voor een goede implementatie van dit wetsvoorstel achten wij het van belang niet alleen zicht te krijgen op de organisatorische en financiële consequenties van dit wetsvoorstel voor de politie, maar ook voor de andere partners in de strafrechtsketen die bij de uitvoering van dit wetsvoorstel zullen zijn betrokken. Het gaat hier om het Nederlands Forensisch Instituut, de zittende en staande magistratuur en het Centraal Justitieel Incassobureau. Immers, als de politie in de toekomst, zoals in paragraaf 4.3. uiteengezet is, als gevolg van de vereenvoudigde controle op het rijden onder invloed van drugs in het verkeer, naar verwachting vaker in de buurt van bepaalde routes of uitgaansgelegenheden zal controleren, zal de instroom van zaken die daarvan het gevolg is, ook consequenties hebben voor de werklust van deze organisaties. Om daar goed zicht op te krijgen zal de komende maanden, in nauwe samenwerking met de betrokken organisaties, door middel van een zogenaamde uitvoeringstoets in kaart worden gebracht tot hoeveel extra zaken dit wetsvoorstel zal leiden en welke organisatorische en financiële gevolgen daaruit voor een ieder voortvloeien. Daarbij zal rekening worden gehouden met de capaciteit en de financiële middelen die beschikbaar zijn om besteed te worden aan deze zaken.

¹⁸ Bepaalde uiterlijke kenmerken, zoals bloeddoorlopen ogen, een versufte of juist hyperactieve houding en zweten, geven een indicatie geven voor het gebruik van rijgevaarlijke stoffen.

6. Artikelsgewijze toelichting

Artikel I, onder A

Bij artikel I, onder A, is in artikel 8 van de Wegenverkeerswet 1994 in een nieuw vijfde lid een afzonderlijke verbodsbepaling inzake het rijden onder invloed van de drugs, die in dat artikellid worden genoemd, geïntroduceerd. In paragraaf 4.1 van deze memorie van toelichting is daarop reeds uitgebreid ingegaan. In aanvulling daarop wordt van de gelegenheid gebruik gemaakt nog een aantal zaken toe te lichten.

Het voorgestelde artikel 8, vijfde lid, maakt het niet alleen mogelijk strafrechtelijk op te treden indien de bestuurder onder invloed is van een van de bij algemene maatregel van bestuur aangewezen drugs, maar ook indien een combinatie van die drugs is gebruikt. Om dit tot uitdrukking te brengen is in artikel 8, vijfde lid, gekozen voor de formulering "een of meer middelen". Indien een drug is gebruikt die niet wordt genoemd in de algemene maatregel van bestuur, bedoeld in artikel 8, vijfde lid, in combinatie met een op basis van artikel 8, vijfde lid, aangewezen drug is de grondslag voor de aanpak van dit gecombineerde gebruik, zowel artikel 8, eerste lid, als artikel 8, vijfde lid. Dit geldt mutatis mutandis als een drug gebruikt is in combinatie met alcohol. Dan is de grondslag voor de aanpak van dit gecombineerde gebruik artikel 8, eerste lid, of artikel 8, vijfde lid, en artikel 8, tweede of derde lid. Voor de aanpak van gecombineerd gebruik van drugs en geneesmiddelen is de grondslag artikel 8, eerste lid, en/of artikel 8, vijfde lid.

Indien een bestuurder twee of meer drugs heeft gebruikt, gelden de grenswaarden die in de op artikel 8, vijfde lid, gebaseerde algemene maatregel van bestuur voor die afzonderlijke drugs zijn vastgesteld. Indien alcohol in combinatie met een of meer drugs is gebruikt, gelden voor alcohol de limieten uit artikel 8, tweede en derde lid, van de Wegenverkeerswet 1994 en voor de drugs de in die algemene maatregel van bestuur geldende grenswaarden.

Zoals in paragraaf 2 is aangegeven, leidt het gelijktijdig gebruik van een drug en alcohol of een geneesmiddel of van een combinatie van drugs tot een sterkere negatieve beïnvloeding van de rijvaardigheid dan het enkelvoudig gebruik van een drug, alcohol of een geneesmiddel. Om die reden is het van belang dat het gecombineerde gebruik van deze psychoactieve stoffen strenger wordt bestraft dan het enkelvoudig gebruik en dat de officier van justitie op basis van de strafvorderingsrichtlijnen van het openbaar ministerie tegen de bestuurder die verdacht wordt van gecombineerd gebruik van een aantal psychoactieve stoffen een hogere straf kan eisen. Met het oog daarop zullen deze richtlijnen op dat punt worden aangepast.

De grenswaarden die door in paragraaf 4.1. genoemde adviescommissie zijn voorgesteld en in de op artikel 8, vijfde lid, gebaseerde algemene maatregel van bestuur zullen worden vastgelegd, zijn bepaald op basis van effecten bij een gemiddelde, niet-gewende persoon. Onder een niet-gewende persoon wordt verstaan: een incidentele gebruiker of een persoon die weliswaar door meermalen gebruik gedurende maanden of jaren vertrouwd is met de werking van de drug, maar niet door regelmatig gebruik (van wekelijks tot dagelijks) gewenning voor het effect heeft ontwikkeld. De grenswaarden zijn bepaald aan de hand van gegevens uit experimenteel en epidemiologisch onderzoek, concentraties die in de praktijk door het Nederlands Forensisch Instituut zijn gemeten, de grenswaarden die voor drugs in het in 2003 te ruste gelegde wetsvoorstel waren vastgesteld en de grenswaarden die internationaal worden gehanteerd. Voor meer informatie hierover wordt verwezen naar het in paragraaf 4.1. genoemde Advies grenswaarden voor drugs.

Zoals in paragraaf 4.1 uiteengezet is, is ervoor gekozen om de grenswaarden bij algemene maatregel van bestuur te bepalen en niet in artikel 8, vijfde lid. Deze constructie biedt het voordeel dat relatief snel de lijst met drugs waarvoor in die regeling grenswaarden zijn vastgelegd, met een of meer andere drugs, indien dat nodig is, kan worden aangevuld, terwijl tegelijkertijd de parlementaire betrokkenheid bij het bepalen van de grenswaarden voor die drugs wel verzekerd is. Ingevolge artikel 2b, tweede lid, van de Wegenverkeerswet

1994 zal het ontwerpbesluit tot wijziging van de op artikel 8, vijfde lid, gebaseerde algemene maatregel van bestuur namelijk aan de Tweede Kamer en de Eerste Kamer worden voorgelegd.

Artikel 8, vijfde lid, richt zich, evenals het huidige artikel 8, eerste lid, dat als vangnet geldt voor de strafrechtelijke aanpak van het rijden onder invloed van die drugs die niet in de op artikel 8, vijfde lid, gebaseerde algemene maatregel van bestuur zullen worden genoemd, zowel op de bestuurder als op degene die als bestuurder een voertuig doet besturen. De eerste categorie bestuurder betreft de feitelijk bestuurder. Met de tweede categorie wordt bedoeld op de juridisch bestuurder, zoals de rijsschoolhouder.

In dit wetsvoorstel is ervan afgezien om voor het vliegen en varen onder invloed van drugs een vergelijkbare afzonderlijke verbodsbepaling als artikel 8, vijfde lid, van de Wegenverkeerswet 1994 in de Wet luchtvaart respectievelijk de Scheepvaartverkeerswet op te nemen. Er kan worden volstaan met het huidige artikel 2.12, eerste lid, van de Wet luchtvaart en artikel 27, eerste lid, van de Scheepvaartverkeerswet op grond waarvan het vliegen en varen onder invloed van drugs, naar analogie van het artikel 8, eerste lid, van de Wegenverkeerswet 1994, al verboden is. De redenen hiervoor zijn dat voorsnog niet is gebleken dat er bij het vliegen en varen onder invloed van drugs sprake is van vergelijkbare problemen als in het wegverkeer en dat er in de (rechts)praktijk behoefte is aan een afzonderlijke verbodsbepaling.

Artikel I, onder B

Het huidige artikel 160, vijfde lid, van de Wegenverkeerswet 1994 bevat een regeling voor het voorlopig onderzoek dat kan worden verricht teneinde de verdenking te bevestigen of te doen ontstaan dat betrokkene het verbod van het rijden onder invloed van alcohol als bedoeld in artikel 8, tweede of derde lid, van die wet heeft overtreden. In artikel I, onderdeel B, wordt voorgesteld dit artikel aan te vullen met de mogelijkheid van het verrichten van een onderzoek van speeksel respectievelijk van de psychomotorische functies en de oog- en spraakfuncties teneinde tot de verdenking te komen dat de betrokken persoon onder invloed van drugs of geneesmiddelen is. Een nadere toelichting hierop is al in paragraaf 4.2 van deze memorie van toelichting gegeven. Het huidige zesde lid van artikel 160 verplicht de bestuurder vervolgens om ter bescherming van bij het verkeer betrokken belangen gegeven bevelen op te volgen.

Het gewijzigde artikel 160, vijfde lid, bevat, zoals hiervoor beschreven is, drie typen van voorlopig onderzoek: een voorlopig onderzoek van uitgeademde lucht met het oog op het vaststellen van een mogelijke overtreding van het alcoholverbod, bedoeld in artikel 8, tweede of derde lid, een onderzoek van speeksel met het oog op het vaststellen van een mogelijke overtreding van het drugsverbod, bedoeld in het voorgestelde artikel 8, vijfde lid, alsmede een onderzoek van de psychomotorische functies en de oog- en spraakfuncties met het oog op het vaststelling van een mogelijke overtreding van het verbod, bedoeld in artikel 8, eerste lid. Artikel 160, vijfde lid, scheidt door gebruikmaking van het woord "of" tussen onderdeel b en onderdeel c de verplichting voor de betrokken bestuurder, indien daartoe noodzaak bestaat (zie verder paragraaf 4.2), deze drie typen voorlopig onderzoek achter elkaar uit te voeren. Indien in een opsomming van gevallen "of" wordt gebruikt, is daaronder namelijk mede begrepen de situatie dat meer dan een van de genoemde gevallen zich tegelijk of opeenvolgend voordoet.

In artikel 160, vijfde lid, wordt gesproken over "een voorlopig onderzoek van uitgeademde lucht" en "een onderzoek van speeksel". De reden waarom bij het eerste onderzoek wel het woord "voorlopig" wordt gehanteerd en bij het laatste onderzoek niet, is dat het eerste onderzoek wordt gevolgd door een tweede ademonderzoek tenzij dit om bijzondere geneeskundige redenen onwenselijk is (zie artikel 163, tweede tot en met vierde lid), terwijl het laatste onderzoek niet door een tweede onderzoek van speeksel wordt gevolgd, maar door een bloedonderzoek (zie het bij dit wetsvoorstel aangepaste vijfde lid van artikel 163).

Ingevolge artikel 163, tiende lid, zullen over de uitvoering van het onderzoek van speeksel bij algemene maatregel van bestuur regels worden gesteld. Het is de bedoeling dat deze regels worden ingepast in het Besluit alcoholonderzoeken.

Opsporingsambtenaren zullen door middel van een passende opleiding en training leren hoe zij bij een bestuurder met behulp van een speekseltester speeksel dienen af te nemen, dienen uit te voeren.

Artikel I, onder C

In de situatie dat met behulp van een onderzoek van speeksel de verdenking is ontstaan van overtreding van het verbod op het rijden onder invloed van drugs, bedoeld in artikel 8, vijfde of eerste lid, zal de betrokken verdachte bestuurder ingevolge het aangepaste artikel 163, vierde lid, tweede volzin, worden gevraagd zijn toestemming voor een bloedonderzoek te geven. Indien hij zijn toestemming niet verleent, kan hij daartoe ingevolge artikel 163, vijfde lid, worden gedwongen. Indien aannemelijk is dat afname van bloed bij hem om bijzondere geneeskundige redenen onwenselijk is, zal bij hem onder dwang urine worden afgenomen.

De — in artikel I, onder C, onderdeel 3, — voorgestelde wijziging in artikel 163, zesde en negende lid, heeft tot doel het wettelijk mogelijk te maken dat een verpleegkundige bevoegd is bloed van een verdachte af te nemen ten behoeve van een onderzoek als bedoeld in artikel 8. Dit artikellid voorziet er al in dat een arts daartoe bevoegd is. Ingevolge de voorgestelde wijziging kan — naar analogie van bijvoorbeeld de regeling voor DNA-onderzoek in de artikelen 151b, derde lid, en 195d, derde lid, van het Wetboek van Strafvordering — voor het afnemen van bloed bij een bestuurder niet langer alleen een arts, maar ook een verpleegkundige worden ingeschakeld. De redenen daarvoor zijn dat ook een verpleegkundige in staat is om met de nodige zorgvuldigheid bloed bij betrokkene af te nemen en te bepalen of het afnemen van bloed bij hem op medische grond onwenselijk is en of hij om die reden dient mee te werken aan een onderzoek als bedoeld in artikel 163, achtste lid, dat tot doel heeft op andere wijze vast te stellen of hij onder invloed is. Wel geldt dat een verpleegkundige uitsluitend in opdracht en onder verantwoordelijkheid van een arts bloed mag afnemen. De reden daarvoor is dat verpleegkundigen ingevolge artikel 33 juncto artikel 36, zesde lid, van de Wet op de beroepen in de individuele gezondheidszorg daartoe niet zelfstandig bevoegd zijn. Slechts artsen en verloskundigen hebben de autonome bevoegdheid puncties te geven. In de voorgestelde wijziging van artikel 163, zesde en negende lid, is echter niet expliciet aangegeven dat een verpleegkundige bloed onder verantwoordelijkheid van een arts afneemt, omdat de verantwoordelijkheid van de arts voor de wijze waarop de verpleegkundige deze handeling verricht, reeds voortvloeit uit de hiervoor genoemde artikelen van de Wet op de beroepen in de individuele gezondheidszorg.

De Minister van Justitie,

De Minister van Verkeer en Waterstaat,